

ZGODOVINA

9. Razred – 1. Svetovna vojna

DVA TABORA:

- ⌘ **ANTANTNE SILE** – Velika Britanija, Francija, Rusija, Italija
- ⌘ **CENTRALNE SILE** – Nemčija, Avstro-Ogrska, Turčija

VZROKI ZA 1. SVETOVNO VOJNO:

- ⌘ Nasprotja med velesilami,
- ⌘ Boj za kolonije,
- ⌘ Predvojni dogodki (Rusko-japonska vojna, 1. Ruska revolucija, 1. In 2. Balk. Vojna...)

POVOD ZA 1. SVETOVNO VOJNO:

- ⌘ **Atentat** na Avstro-Ogrskega prestolonaslednika nadvojvoda **Franca Ferdinanda**.

ZAČETEK VOJNE:

- ⌘ 28. Julija 1914 Avstro-Ogrska napove Rusiji vojno, ker ta ne more sprejeti visokih ostrih ultimativnih zahtev.

ZNAČILNOSTI 1. SVETOVNE VOJNE:

- ⌘ pozicijska vojna,
- ⌘ sodeluje 28 držav (Evropa, Azija, Afrika),
- ⌘ 20 milijonov žrtev,
- ⌘ nova orožja (tank, strojnice, letala, bojni plin)

VOJSKOVANJE:

⌘ **balkanska - solunska fronta**

- bojujeta se Avstro - ogrska in Srbija;
- potekajo zelo hudi boji;
- skoraj vedno zmagajo srbi, prvič so poraženi jeseni 1915;
- leta 1914 se avstro-ogrške in srbske čete spopadejo na planini Cer;
- poleti 1915 se začne Solunska fronta, na tej fronti osvojijo Kajmakčalan in Bitob;
- jeseni 21. Septembra 1918 začne 600 000 vojakov ofenzivo.

⌘ **zahodna fronta**

- bojujeta se Nemčija in Francija;
- Nemci prodirajo proti reki Marni, osvojijo o septembra 1914;
- boji potekajo do 1918;
- fronta se nikoli ni premaknila za več kot nekaj metrov;
- največja in najbolj krvava bitka je bila bitka za Verdun;
- za zahodno fronto je značilna sedeča vojna;
- Britanci v juliju začnejo ofenzivo na reki Sommi.

⌘ **vzhodna fronta**

- bojujejo se Nemčija in Avstro-Ogrska proti Rusiji;
- Ruska vojska že avgusta začne ofenzivo, ampak doživi hud poraz v bitki z Nemci;
- fronta se ustali na Karpatih;
- pozicijska vojna.

⌘ **soška fronta**

- Italija 23. Maja 1915 Avstro-Ogrski napove vojno;
- vojna poteka v dolini reke Soče in na kraških planotah;
- Italijanska vojska je nameravala osvojiti Gorico in Trst;
- julija 1915 se Italija usmeri proti Gorici;
- Gorico v 6. Bitki Avstro-Ogrska dajo vso Gorici;
- septembra 1916 se Italijani usmerijo proti Krasu in Trstu;
- 12. Soška bitka se imenuje >> čudež pri Kobaridu <<;
- Soška bitka se konča 28.10.1917.

⌘ **pomorska vojna in vstop ZDA v vojno**

- leta 1917 se Nemčija odloči za totalno vojno na morju – zato vstopijo ZDA v vojno, na strani antante,
- drugi vzroki: GOSPODARSKI, POLITIČNI, DRUŽBENI

⌘ **vzrok vstopa Italije v vojno**

- Italija v vojno na strani antantnih sil saj ji ponudijo del Avstro-Ogrske in še del ostalih ozemelj.

OKTOBRSKA REVOLUCIJA V RUSIJI

⌘ **VZROKI:**

- ljudje začnejo stavkati, demonstrirati, se upirati ter zahtevajo konec vojne.

⌘ **RUSKA DRUŽBA:**

- prebivalstvo živi v bedi, nekaj pa tudi v bogastvu,
- življenjske razmere so zelo slabe.

⌘ **PADEC CARIZMA:**

- poslabšanje razmer;
- izguba vojakov in razmerja;
- lakota in vojaški porazi;
- marca 1917 car Nikolaj II. Odstopi;
- ustanovi se začasna vlada, tu prevladujejo meščanske stranke;
- istega leta še sledi ena vstaja (oktobrska revolucija) katero so vodili BOLJŠEVIKI pod vodstvom LENINA;
- Boljševiki na volitvah po revoluciji volitve izgubijo;
- nato uvedejo "BOLJŠEVIŠKO DIKTATURO" (18.januar.1918).

MARCA 1918 RUSIJA Z NEMČIJO PODPIŠE PREMIRJE IN IZSTOPI IZ VOJNE (Brest Litovski). PODPIŠE TUDI AVSTRO-OGRSKA, TURČIJA IN OSTALE DRŽAVE. IN VOJNA JE KONČANA.

SLOVENCİ OB IZBRUHU VOJNE:

⌘ **slovenske politične stranke:**

- SLS (ustanovljena 1892)
- NNS (ustanovljena 1924)
- JSDS (ustanovljena 1896)

⌘ **parlament ni zasedal do leta 1917(državo so urejali preko državnih uradom inkomierjev).**

⌘ **poostren:**

- policijski nadzor,
- ukina svobode tiska,
- ukina svobode govora,
- ukina združevanja.

⌘ **industrijo so preusmerili v izdelovanje orožja in streliva.**

OPREDELITEV ZA JUGOSLAVIJO:

- pomanjkanje;
- nalezljive bolezni.

MAJNIŠKA DEKLARACIJA:

V njej so zahtevali samostojno jugoslovansko državo znotraj Avstro-Ogrske (30.maj.1917)

KRFSKA DEKLARACIJA:

govori o novi državi v kateri bi živeli Slovenci, Srbi in Hrvati (julija 1917 jo podpišejo na otoku Krfu).

DRŽAVA SHS

- država Slovencev, Srbov in Hrvatov;
- nastane 29. Oktobra. 1918;
- obsega ozemlje južnoslovanskih narodov nekdanje Avstro-Ogrske;
- obstaja le do združitve z kraljevino Srbijo (1.12.1918) takrat pa nastane:
KRALJEVINA JUGOSLAVIJA vodi pa jo **ALEKSANDER KARAĐORĐEVIĆ**.

RAZLAGA POJMOV:

POZICIJSKA VOJNA je vojaški spopad, ki se bije iz utrjenih pozicij na bojnih črtah - frontah.

OFENZIVA je vojaška operacija, ki skuša z agresivno projekcijo oboroženih sil zavzeti ozemlje.